

MAGYAR KÖNYVESHÁZ.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁ-
NAK I. KÖTETÉHEZ.¹

16.

Debreczen. 1619.

Kalendarium. Kalendarium, | CHRISTUS URUNK | születese
utan, 1619. | Efstendőre. | Irattatot: | Herlicius David D. altal. |
(*Magyarország czimere.*) DEBRECZENBEN, | Nyomtatta Lipfiai Pál.
Másodczime: Prognosticon Astrologicum. | Az az: | Az Egghi fő csilla- |
goknak forgáfából valo jő- | vendőles, neminemű törtte- | nendő
dolgokrol, es az üdőknek | változafarol, Chriftus Urunk | születese
utan, 1619. | Efstendőre. | Irattatot: Herlicius David Doctor altal. |
DEBRECZENBEN. | Nyomtatta Lipfiai Pál.

16-r. A—Ds=40 sztlan levél. *Végül:* rövid Chronica. 7 sztlan levél
(a többi hiányzik).

Szabó Károly: Régi Magyar Könyvtár I. kötetének 488. száma alatt
nagyon röviden két sorban írja le s így indokoltnak látom itt e folyóirat hasáb-
jain teljesen leírva közölni. Lugossy József (M. Akad. Értesítő 1844. 160. l.)
és Mátray Gábor (Uj M. Muzeum 1853. II. 182. l.) ismertette.

M. N. Múzeum könyvtára.

Horváth Ignác.

17.

[454] Kassa. 1619.

Stellae crinitae effigies 1619.

A városi tanács a Fest János könyvnyomtató műhelyéből kikerült
Stellae crinitae effigies című nyomtatványt elkobozza. Lásd a város 1619.
évi márczius hó 14-én kelt jegyzőkönyvét. (V. ö. Kszemle 1901. 65. l.)

Kemény Lajos.

¹ Az utolsó számozott (453. sz.) adalék e folyóirat 1911. évi folyama
61. lapján jelent meg.

18.

[455] **Kassa. 1621.**

Naptár az 1621-ik évre.

«1620. 10. Decembris. Joannes Festi more solito ajándékozza az nemes tanácsot az új Kalendariumokkal». Kassa v. jegyzők. *Kemény Lajos.*

19.

[456] **Kassa. 1622.**

Naptár az 1622-ik évre.

«1621. 16. Decembris. Az könyvnyomató more solito dono offert prognosticon anni futuri 1622». Városi jegyzők. *Kemény Lajos.*

20.

[457] **Kassa. 1626.**

Naptár az 1626-ik évre.

«1625. 16. Octobris. Daniel Schulez compactor dono offert calendaria futuri anni 1626». Városi jegyzők. *Kemény Lajos.*

21.

Debreczen. 1627. (Jav. RMK. I. 561. sz-hoz.)

Kalendarium,* | AZ* 1627.* ESZTEN*- | dőre Chrifus Urunk |
Bületefe utan. | Az* Baraßlai* Kalendariumbol* | Magyarra fordít-
tatott. | (*Magyar czimer*). DEBRECZENBEN.* | Nyomtatta RHEDA
PETER. | *Másod-czímlap*: Prognosticon Astrologicum. | Az az: | AZ EGI
CSILLA- | GOKNAK FORGASA- | bol valo itilet az 1627. EBten- |
dőre Chrifus Urunk Bületefe u- | tan, neminemű törteneendő | dol-
gokrol, es az idők- | nek változáfirol. | Nemetből Magyar nyelvre |
fordittatott es | (*kis vignetta*) Nyomtattatott Debreczenben | Rheda
Peter által. |¹

E kalendariumnak eddig csupán csak egy csonka példánya (az Erdélyi Múzeumé) volt ismeretes, melyet *Szabó Károly* a levelek számának följegyzése nélkül írt le a RMK. I. 561. sz. alatt. (*Dr. Gyalui Farkas* egyetemi magántanár, kolozsvári egyetemi könyvtárigazgató-helyettes úr szíves értesítése szerint e csonka példánynak a következő részei vannak meg: Czímlapja, melyről az impressum hiányzik. A naptári rész 5 levelének

¹ A csillaggal jelzett szavak *vörös betűkkel* vannak nyomtatva.

töredéke, melyek e napokat tüntetik fel: jan. 1—16, febr. 1—11, 19—28, márcz. 1—11, 20—30, ápr. 1—9, jun. 20—30, jul. 1—15. Prognosticon Astrologicum a czimlappal együtt 16 levél—C₁—D₈. A czimlapja ép, a többi levelek erősen meg vannak rongálva, nevezetesen a C₅ és C₆ és D₇ levelek fele le van szakítva; a D₁ levél második, D₅ levél második, D₆ levél első és D₇ levél második lapján csak néhány betű különböztethető meg.) 1910-ben nekem sikerült e kalendáriumnak egy teljes példányát — A—D-ív, 8 levelenként = 32 levél, 16-r. — kiáztatnom *Melotai Nyilas István «Speculum Trinitatis»* cz. 1622-ben Debreczenben kiadott 4-r. alakú munkájának (RMK. I. 521. sz.) tábláiból, *egy 1626-iki szintén debreczeni kalendáriummal együtt*, mely szintén teljes példány. (Ebből eddig csak a *Fraknói* által felfedezett példány volt ismeretes, mely a Nemzeti Múzeum tulajdona. Lásd: Magyar Könyvszemle. 1878. 269. lap. 19. szám.) Ennek az 1627-iki debreczeni Kalendáriumnak az egyes hónapok után közölt magyar versei (4+4+4+1) a *Székely István* kalendáriumból (lásd RMK. I. 354. szám. V. ö. Erdélyi Múzeum. 1899. 593. lap.) vannak véve. Ugyane versek megtalálhatók az 1611-iki kereszturi Kalendáriumban is. (RMK. I. 430. sz. V. ö. Irodalomtört. Közlem. 1900. 406—407. lap.)

Sárospataki ref. főiskolai könyvtár.

Harsányi István.

22.

H. n. 1627.

Kincstartócska. KINCZTARTOCZKA | AZ VILAGOS CZESTE-| HOI EGYHAZÁNAK. | MELY MAGABAN FOGLAL | Historiáját csudálatos Boldogh | Aszszony képérül négy Historiakbúll | Szorgalmatosban kiszették, hogy sem mint | az első nyomtatásban attanak vala-ki. | **AZ ELSŐ REMETE SZ:** | Pál Szerzetin való Frater LAJOS által | Lengyelbül Magyarra fordittatot: Az | előtünk iárok akarattyábúl. | Cap. 7. | Kimérhetetlen kincse az embereknek (: az Böl- | csessegh :) á ki véle eltenék, Istennek baratsá- | gában reszessé lettenék, á tudomannak aján- | dekabúl ajánlatattanak. NYOMTATTATOT | M. DC. XXVII. Eftzendőben.

4-r. A—Hh₂=122 szltan levél. (Hiányzik a Q ív 1—3 levele.)

Szabó Károly ennek a könyvnek példányát nem látta és a Régi Magyar Könyvtár I. kötetének 565. száma alatt igen röviden (két sorban) írja le, megjegyezvén, hogy a Tejfalvi Csiba Márton: Romanocategorus című és 1637. évből való munkájának 45. és 46. lapjain e szavakkal: «Frater Ludov. Csesteho Barát, nevenekül kibocsatot kincs tartoccska könyve» van említve. Czimlapja és az ajánlás első 2 levele kézírással van pótolva.

M. N. Múzeum könyvtára.

Horváth Ignác.

23.

[458] Kassa. 1628.

Naptár az 1628-ik évre.

«1627. 17. Novembris. Az compactor Dániel Schultz adott calendariumokat, németeket és magyar nyelven valókat.» Városi jegyzőkönyv.

Kemény Lajos.

24.

[459] Kassa. 1630.

Naptár az 1630-ik évre.

«1629. 13. Decembris. Daniel Scholczin supplicál, hogy az *Kalendarium*ért adnának valamit.» U. ott..

Kemény Lajos.

25.

[457] Kassa. 1630.

Carmen congratatorium. 1630.

Az 1630-ik november hó 2-án kelt városi jegyzőkönyv szerint Kassa város tanácsa vizsgálatot indít egy, a kassai könyvnyomató műhelyből kikerült «az Rákóci Gyeorgy erdélyi fejedelemségéről» irt «congratatorium carmen» miatt.

Kemény Lajos.

26.

RMK. 597. (Csepreg. 1631.)

Szabó Károly «Régi Magyar Könyvtár»-ának I. kötetében 597 sorszám alatt a Csepregen 1631-ben megjelent «Evangeliumok és Epistolák» című könyvet jelzi. Nem írja le, mert a soproni ev. lyc. könyvtárában levő azon példány, a melyet Szabó mint egyetlen ismert példányt említ — csonka s czímlap híján nem adhatta a könyv teljes czimét. Az árvavármegyei Csaplovics-könyvtár rendezetlen anyagában sikerülvén a könyv egy második példányára ráakadnom, itt leirom azt annyira, a mennyire e csonka példányból lehetséges.

Czímlap: Az EGESZ || Eftzendő által való Va- || fárnapokra és Innepekre || rendeltet || EVANGE || LIOMOCE'S [*így!*] || EPIS-
TOLAC, || *Az Evangeliumokból szereftetet* || IMADSAGOC || *kal egyetemben.* || Mellyeket moltan újyób re- || vífió és meg-igazétás
alat, ma- || ga költséggével újonnan || ki-nyomatatot || CSEPREG-
BEN *Farkas Imre.* || Anno 1631.

A következő levelen kezdődik az ajánló levél, a mely nem mint Szabó írja a csepregi gyülekezethez szól, hanem a Dunán-inneni ágostai Ecclesiák vezetőinek:

Az Tisztelendő és Böcsületes Kys Berthalan Uramnac, Dunán-innen az *Augustána* — *Confession* — való Keresztyén *Ecclesi*-áknak méltóságos *Superintendens*-ének. És ugyan ezen *Ecclesi*áknac böcsületes, Tudós, és Isten-félt fő *Seniori*-nac; Lethenyi Istvannac: Galgöci Miklósnac: Sagodi Gergelynac: Kőrösi Imrenec: és Terbócs Ianos Uraimnac: es az egész közönséges Atyafiaknac, az *Iezus Christus* hyúséges Szólgainac, nékem bizodalmas Uraimnac, *Paterim*nec és *Fautorim*nac, Istentül minden lelki és testi jóknac bévelkedő áldását kívánom.

Ez ajánló levelet követi:

IMÁDSÁG Mellyet az Minister praedicatio-után-is mondhat, s-az Templumban-való minden-napi Isteni-szolgálatkor-is.

Példányunkban ezen imádság nem teljes, hiányzik belőle két levélnyi.

Ezután következik az A iv az ADVENT ELSŐ VASÁRNAPRA VALÓ EPISTOLA.-val, s a P₁₀ lapon: AZ SZEN-TEK INNEPIRE, rendeltetet Evangeliomoc és Epistolac az Imádságoeckal egyetembe.» — kezdődik.

A kezem között levő igen tiszta példány hiányos: a már említett hiányzó 2 levélen kívül hiányzik a könyv vége Az Y iv 11-ik levelétől. A hiányzó rész pótolva van ugyan, de a pótlás nem folytatása a nyomtatványnak. Egy fohász következik egykorú irással, a melynek végső szavai: *Finita Concionis. Benedictio* . . . 6. v. 24. A két levélnyi kézirat után 7 beiratlan levél következik s erre két magyar nyelvű *Invocatio* és egy latin Bernardusból vett idézet három levelen, majd ismét 3 beiratlan levél. — Kérdés, valjon a tiszta lapok a hiányok pótlására voltak-e bekötve a hártya táblába, a mely valamikor a Westphali béke Aurea Bullájának szövegét tartalmazó könyv táblája volt.

A példány valóságos vandalizmussal van körül vágva; némely lapon a legfelső sort is elnyeste a könyvkötő. Azt azonban, hogy a könyv lapszámozva nem volt, elárulja az egyik levél sarka, mely behajtás folytán megmenekült a lemetéltetéstől. Ebből kitűnik, hogy a könyv eredetiben tompított sarkú volt, lapszám nélkül.

Az utolsó Epistola, a mely példányunkban megvan, a Szent Kathalin napjára való Epistola. — (November 24.)

Alsó-kubin, Csaplovits-könyvtár.

Rexa Dezső.

27.

[458] **Kassa. 1632.**

Naptár az 1632-ik évre.

«1632. 18. Martii. Scholcz Dánielné supplicál, hogy az nemes tanácsnak adott calendariumokért adnának valamit.» Városi jk.

Kemény Lajos.

28.

[459] **Kassa. 1635.**

Naptár az 1635-ik évre.

«1634. 14. Decembris. Az compactorné 12 új kalendariumokkal ajándékozta meg az nemes tanácsot.» Városi jk. *Kemény Lajos.*

29.

[460] **Pozsony. 1636.**

Pázmány Péter. A' ROMAI | Anyaszentegyház Szokafából, |
MINDEN | VASARNAPOKRA, | ES EGY-NEHANY | INNE-PEKRE, |
Rendelt Evangeliomokrúl, | PREDIKACZIOK. | *Melleyeket,* | ELŐ
NYELVENEK TANITASA-UTAN | *Írásban foglalt* | CARDINAL
PAZMANY | PETER ESZTERGAMI | ERSEK. | 2. ad Corinth. 4. v.
2. | Csalárdfággal nem járunk; az Isten Igéjét meg nem fer- | tez-
tettjük: hanem, Igazfágnak ki-jelentésével aján- | lyuk magunkat
minden emberek lelki ifmérzeti- | hez, Isten-előt. | *Nyomtatták Po-
fonban, M. DC. XXXVI. Efstendőben.*

2-r. 1248 szzott lap. Elül: 15 sztlan levél.

Szabó Károly: Régi Magyar Könyvtár I. kötetének 663. száma alatt leirt példánytól címlapjára nézve különbözik.

*M. N. Múzeum.**Horváth Ignác.*

30.

[461] **[Hely nélkül.] 1638.**

Minden efstendőre szol- | gálo örök | CALEND- | RIVM | és
az | CISIO JANUS | Magyaról. [Szöveg záró egy rák, egy bakk,
egy makk.]

8-r. a₁₋₈=8 számozatl. levél. Hely, év és nyomtató nélkül. A naptár szól az 1638—1658. évekre.

A naptár, mely ez alakban tudtommal egyetlen, egy táblával kezdődik: «TABULA Festorum mobilium pro confignatis annis sequentibus, az úgy Calendarium fzerint.» E táblán az 1638—1658 évekre meg van határozva a húsvét, a farsang hetének száma, az epactae, a vasárnapi betű, a Mátyás-ugrás. Ezt követi 12 oldalon a 12 hónap leírása a következő rovatokkal: napok sorszáma, a hét napjai *a, b, c, d, e, f, g* betűkkel jelezve az akkori naptári szokás szerint, a hónapról valami megjegyzés egymás alá nyomtatott annyi szótagból, a hány napja van a hónapnak, továbbá névnapok és római naptár. A naptár kulesa az, hogy akkori szokás szerint a hét napjait a naptár *a, b, c, d, e, f, g* betűkkel jelezte, úgy, hogy új év napja

mindig *a* betű volt; már most ha a vasárnapi betűt minden évre megadta, akkor tudni lehetett, hogy új év a hét melyik napjára esett, pl. a vasárnapi betű 1656-ra *B*, akkor újév szombatra esett s így tovább az egész év meg volt határozva. A Mátyás-ugrás alatt értendő az, hogy Mátyás-napja szökő évben febr. 24-ike helyett 25-re esett; tehát ugrott egyet s ekkor márcz.-ban a vasárnapi betű megváltozott s ezt adja a nevezett rovat. Az egyes hónapokról való megjegyzésekben pl. áprilisről ez olvasható: «Vi-rá-gos Am-brús meg-tán-to-rúlt az jó bor-tul, Ti-bur-tzot kül-dé az al-föld-re György Alb: Mark-hoz zöld bu-za-ért». Juniusról: «Nem mon-dot-ták vólt meg én né-kem hogy Bar-la-(bás) An-tal Vi-dát meg-vág-ta far-ló-já-val, l-vánt Ján-(os) Lász-(ló) Pét: Pált».

Kolozsvár, Erdélyi Múzeum.

Ferenczi Zoltán.

31.

Debreczen. 1641.

(*Keresztyen Imádságok* egy néhány szép Enekekkel.) DEB-
R(ECZENBEN) Nyomtat(atott Fodorik) Menyhart N(yomdájában
1641-ben).

Töredék. 12-r. Egy XVII. századbeli könyv tábláiból áztattam ki. A csonka, keretes címlevelen (csak az alsó bal negyedrésze van meg) kívül meg vannak a következő levelek: 9, 11, 135, 136, 148, 153, 154, 166, 171, 172, 184, 189, 190, 202, 207, 208, 218, 219, 237, 245, 261, 262, 279, 280, 290, 291, 299, 308, 317, 326, 327, 335, 346, 351, 352 és még 47 részint ép, részint csonka levél, vagyis összesen (a címlevéllel együtt) 83 levélnyi töredék, mely e debreczeni imádságos és énekeskönyvnek (a csonka címlevelen, továbbá a 9-ik és 11-ik levelen kívül) eddig ismeretlen, vagyis: 80 levélnyi részét foglalja magában.

Szabó Károly RMK. I. 713 sz. a. azt a csekély töredéket (az A és B ívből) írta le, melyet Lugossy József ajándékozott az Erdélyi Múzeum könyvtárának. A nyomtatás évét Lugossy után Szabó Károly is 1641-re tette. Ezzel az évszámmal sorozta be a XVII-ik század énekeskönyvei közé Erdélyi Pál is.¹

Sárospataki ref. főiskolai könyvtár.

Harsányi István.

¹ (Magyar Könyvszemle. 1899. 133 lap. 116. szám.)